

2025
*Kalender van regionale historische
 lezingen
 Tussen IJzer & Schreve*

Beste leden,

Hierbij onze voorlopige kalender met regionale historische lezingen. In vetjes die van TIJ&S.

januari		
dinsdag 14 januari om 19u	Voorstelling van het boek 'De Nieuwe Orde aan de Westkust tijdens de Duitse bezetting in WOII' van Marc Vanden Bussche Inlichtingen en inschrijving via https://koksijde.be/nl/boek-wo-II	Stap West, Veurne
Donderdag 23 januari om 19u30	Benedict Wydooghe, De Sluiswachter van de IJzer (n.a.v. 100 jaar overlijden Hendrik Geeraert)	City, Valkestraat 18, Nieuwpoort Gratis
februari		
Op 2 februari starten de vrienden van het Abdijmuseum een reeks van vijf lezingen over 'De Karolingen en hun erfenis'. Info op : https://www.tenduinen.be/nl/lezingenreeks-de-karolingen-en-hun-erfenis		
Maart		
vrijdag 14 maart om 19u	Dr. Jos Monballyu, Een betoverde wereld. Heksenvervolgingen in de Westhoek, België en Europa. Org. TIJ&S, Davidsfonds, Bib & Archief Veurne	Raadszaal van de Seylsteen, St.-Denisplaats 16, Veurne Gratis toegang
Mei		
donderdag 8 mei om 14u00	Tweede deel van de stadswandeling 'Het verdriet van Veurne' met Jozef Ameeuw Inscr. ijzerschreve@gmail.com	Bij de 'pomp' op de Grote Markt. 5 euro. Leden gratis
Juni		
donderdag 5 juni om 14u00	Kries Priem, Rondleiding in het vernieuwde 'Westfront' Inscr. ijzerschreve@gmail.com	Toegang van het Westfront 5 euro. Leden gratis
In het najaar volgt wellicht nog een lezing over de schilder Louis Artan in De Panne.		
Oktober		
vrijdag 3 oktober om 19u30	Wilfried Vandenbussche, De broers Joseph & Hugues Naus, begraven en/of herdacht op de Belg. mil. begraafplaats van Steenkerke	Raadszaal van de Seylsteen, St.-Denisplaats 16, Veurne Gratis toegang

Marc Vanden Bussche, *Nieuwe Orde aan de Westkust tijdens de Duitse bezetting in WOII*, Stichting Kunstboek, 2024, 608 blz. Enkele losse opmerkingen.

Het boek, net al het vorige opgevat als een kroniek, begint met een citaat uit het onuitgegeven dagboek van 'meester Dewaele' van Koksijde, waarin hij op **10 mei 1940** 'rond vijf uur in de morgen' wakker wordt door vliegtuiggeronk. 'Het bleken Duitse vliegtuigen te zijn die langs de kust voorbijvlogen en verdwenen over de Franse grens om mijnen te leggen' (p. 11). Meester Dewaele vergist zich, maar die vergissing wordt in het boek niet rechtgezet.

Duitse vliegtuigen hadden tijdens de voorafgaande maanden (de 'Schemeroorlog') wel magnetische mijnen gedropt in de Noordzee, waar negen Belgische vaartuigen en 36 vissers nog voor de oorlog begon het slachtoffer van werden, maar op 10 mei was de 'echte' oorlog begonnen en viseerden de Duitsers de vliegvelden in Noord-Frankrijk, waar de Britten en de Fransen ongeveer 1360 toestellen staan hadden. Om vijf voor vier, ruim een uur voor meester Dewaele wakker werd, was al het vliegveld van Mardyck bij Duinkerke gebombardeerd. Op die eerste dag van de oorlog alleen ging een derde van die geallieerde luchtvloot verloren.¹ Dezelfde methode hanteerden de Duitsers trouwens bij het begin van de *Battle of Britain*, tijdens de zomer van 1940. Ook toen wilden ze eerst de luchtmacht uitschakelen voor ze aan een invasie begonnen.

Het verhaal gaat verder met de voor onze regio belangrijke **Operatie Dynamo**, waarbij ruim 330.000 overwegend Britse en Franse militairen geëvacueerd konden worden via de haven van Duinkerke (> 2/3) en vanop de stranden tussen Duinkerke en De Panne via kunstmatige pieren (< 1/3). Volgens de schrijver werd die laatste groep (ca. 100.000 man) volledig via De Panne ingescheept (p. 25). Wie ook de publicaties van de naburige historische kringen opvolgt, weet dat er nog van die pieren waren in Bray-Dunes, Lefferinckoucke en Malo-les-Bains.² Van De Panne vertrokken er maar ca. 15.000.

'Tussen IJzer & Schreve' had nochtans in 2020 een dossier gepubliceerd over Operatie Dynamo, waar die gecontroleerde gegevens in stonden. Een bron die in alle bibliotheken van de regio aanwezig is, wordt niet geraadpleegd en van de bronnen die wel geraadpleegd worden, worden de gegevens niet gecontroleerd.

De **bronnen** worden wel iets frequenter vermeld als in het eerste boek, maar niet altijd correct. Zo wordt 'Wikipedia' alleen vermeld op het einde, terwijl dit hoort bij elk fragment waar uit die website geciteerd wordt. Ook komen er nog altijd citaten, al of niet 'herschreven', uit bronnen die niet vermeld worden. Zo bijvoorbeeld uit een brochure over de crash van een Amerikaanse Liberator in Wulpen en uit een brochure van de Koksijdse Archiefcommissie over beide wereldoorlogen, grotendeels het werk van vrijwilligers!

Er is ook **geen behoorlijke eindredactie** gebeurd, zodat er nog altijd vrij veel makkelijk te vermijden fouten voorkomen. Een paar voorbeelden. Waten (Fr. *Watten*, maar in feite het nabije *Eperlecques*), had niets te maken met de vliegende bom of V1 (p. 361, 401), maar was ontworpen als een assemblagefabriek voor V2-raketten, in een later stadium omgevormd tot fabriek voor vloeibare zuurstof. Wernher von Braun was ook niet betrokken bij de ontwikkeling van de atoombom (p. 446), wel bij die van de Saturnus V-raket.

Op gezag van de gewezen Koksijdse burgemeester weet iedereen nu dat 'cox' een 'schelp' is en 'yde' een 'haven' (p. 124), hoewel taalkundigen de voorkeur geven aan een persoonsnaam (naar analogie met andere yde-toponiemen) en 'yde' niet zomaar een haven is, maar een schuilhaven (zonder

¹ P. Oddone, *Dunkerque l'extrême 1939-1940*, Alan Sutton, 2000, p. 31.

² Olivier Vermesch, *Les jetées de camions*, in *Spirit of Dynamo*, SDHA, 2022, p. 53-76.

directe verbinding met de zee dus).³ Ook bij de vaak niet vroeger uitgegeven foto's is het opletten geblazen: tetraëders en Rommels asperges zijn blijkbaar hetzelfde (p. 449).

De **waarde** van het boek ligt m.i. vooral in het verzamelen van niet eerder gepubliceerde documenten en getuigenissen bijvoorbeeld over het verzet in De Panne en Koksijde, waar nog geen aparte studie over verschenen was, in tegenstelling tot Veurne, Diksmuide en Nieuwpoort.

Ook over de oorlogsburgemeesters worden interessante documenten voorgesteld, zoals het verweerschrift van de oorlogsburgemeester van Oostduinkerke. Ook nu weer blijkt het speciale karakter van onze regio uit de uitzonderlijke gebeurtenis dat twee van de vijf besproken oorlogsburgemeesters na de oorlog opnieuw verkozen raakten en dus legitimiteit genoten. Die van De Panne stond dan weer onder de zware verdenking verzetsmensen te hebben verklikt. Ook heel wat aangereikte verhalen, zoals die van Jan Dieusart, in de volkstaal, bieden aangename lectuur.

Het boek blijft echter teveel een '**documentenuitgave**' met persoonlijke en familiale noten, maar zonder analyse of duiding. Ook de personeelsleden die voor de auteur veel van die documenten bij elkaar zochten, worden bij het verhaal betrokken. Zo moet je er niet van opkijken dat er in een boek over de Westkust plots een stukje verschijnt over Vivenkapelle of Oostende... Dit verklaart ook waarom Koksijde met de meeste aandacht gaat lopen en Nieuwpoort en Veurne veel minder aan bod komen. Ook had de auteur heel wat faits divers over nog maar eens een fietsdiefstal uit het blijkbaar rijke politiearchief mogen schrappen of samenvatten.

De '**taalchirurg**' heeft er zich eveneens goedkoop vanaf gemaakt. Hij gebruikt bijvoorbeeld constant het Duitse werkwoord '*belegen*' waar hij 'bezetten' bedoelt, zoals in de 'Koninklijke villa's die "belegd" zijn door de *Luftwaffe*'. Zijn Duits is nochtans voor verbetering vatbaar: 'das Stimt' (p. 242) of 'stuuben' (*sterben?*) voor 'Düunkirchen' (sic, p. 539).

En wat gedacht van het opschrift op grafzerkjes voor onbekende Britse militairen: 'Unknown but to God' (p. 36). Alleen God weet dus niét wie daar ligt? 'Known but to God' had gekund, maar wie wel eens dichterbij is gaan kijken, weet dat Rudyard Kipling koos voor de bijbelse variant: 'Known unto God'. Bij God bekend (en bij niemand anders).

Marc Vanden Bussche is meer een (na)verteller van geschiedenissen dan een geschiedschrijver. Het verzamelen van documenten is doorgaans maar de eerste stap bij geschiedschrijving, al is het bij een ideologische discussie misschien wel een verstandige keuze om er geen commentaar bij te geven of die over te laten aan een gespecialiseerd academicus. Ook al blijft iedereen er dan nog het zijne van denken... (Luc Vanacker)

*

Een fout uit onze vorige kalender (november bis) moeten we nog rechtzetten. Dat (een aantal) gerechtelijke collaboratiedossiers vanaf begin 2025 online door iedereen gelezen zullen kunnen worden, geldt alleen voor Nederland. Nico Wouters, de directeur van Cegesoma, is niet tegen het toegankelijk maken van die dossiers in België, maar wel tegen het online plaatsen ervan (mail van 5 december 2024). Die dossiers kunnen op het rijksarchief wel ingezien worden door familieleden of voor wetenschappelijk onderzoek.

³ Tijdens een aantal lezingen over de Merovingische tijd werd duidelijk dat de kust in de vroege middeleeuwen op het Angelsaksische Noordzeegebied georiënteerd was. Archeologische vondsten (ook in Koksijde) en taalkundige verwantschap tonen dat duidelijk aan (TIJ&S-3).